

SZÍVÜNK BEN POMPÁLKODÓN...

Csűrös Csilla beszélget Hegedűs Imre Jánossal

– Joggal feltételezhetem, ugye – hiszen már a címe is ezt sugallja –, hogy nagyon-nagyon elfogult könyvet írt?!

– Inkább azt mondanám, rajongó könyvet. Van egy nagyon szép hangzású szó: *pompa*. Képzett formája a pompás, és ebből Orbán Balázs, a legnagyobb székely gyönyörű igét képezett, azt mondja: *pompálkodik*. Amíg írtam ezt a könyvet, de utána is, előtte is azt néztem, azt láttam meg és azt írtam meg, ami a Székelyföldön pompálkodik. Bizonyára sokan nem ismerik ezt a szót, de benne van az Orbán Balázs életműben: pompálkodik a szikla, pompálkodik a folyó, pompálkodik a székely menyecske a székelykapu előtt, pompálkodik az ég is talán. Egy kicsit jobban pompálkodik Székelyföld fölött, mint máshol.

– Olyan szeretetteljes leírásban vette végig mindazt, ami ennek a földnek a kincse, földrajzi, történelmi, néprajzi hagyománya, gazdagsága, hogy könyve letehetetlen olvasmány. Nyilván nem véletlen az sem, hogy a hagyományos székek szerinti tagolásban járhatjuk végig Önnel ezt a vidéket.

– Nem tehettem másképp, csak így, tudniillik nemcsak én szólítottam meg a szülőföldemet, ő is megszólított engem. Az egyik legszebb kínai közmondás az, hogy: „Mentünk, néztük a hegyet és a hegy is nézett minket.” Így vagyok én a Hargitával, így vagyok a gyimesi havasokkal, az Olt völgyével, így vagyok Csíksországgal, mert van az országon belül is egy ország – Székelyországon belül Csíksország. Természetesen a székely székeket vettem alapul, úgy tagoltam a könyvet, de hozzátoldottam egy invokációt, egy „Székelyország madártávlatból” című bevezetőt, s befejeztem egy hangulatos utószóval.

– El is csángált egy kicsit...

– Nem lehetett úgy írni a Székelyföldről, hogy ne említsük meg a moldvai csángókat és a bukovinai székelyeket. Nyilván, ha már megemlítettem a székeket, minden fejezet élén bemutatam a székely székek címereit. De mi legyen a címere a csángóknak? Amikor őket arról kérdezik, hogy milyen nemzetiségűek, azt mondják, ők római katolikusok. „A moldvai csángók” fejezet elé ezért került egy kép a csíksomlyói kegyszoborról, a Babba Máriáról – az voltaképpen a csángóknak igazi szép címere. „A bukovinai székelyek” fejezetéhez a madéfalvi veszedelem emlékművéről készült képet tettük a kiadóval. Az ottani mészárlásnak az emlékműve nagyon kemény, nagyon szigorú mementó mindenki számára – nekik legyen hát ez a címerük!

– Szerelmes vallomás a szülőföldről – önkényesen kiragadott, a szerző számára fontos motívumokkal, látnivalókkal. Mi volt az alapvető szándéka, amikor megírta ezt a művet?

– Ez a mélyszántás, amit most kérdezett! A műfaja? Isten őrizze, hogy valaki kalauznak nevezze! Isten őrizze, hogy valaki turista-iránymutatónak nevezze! Nekem az volt a szándékom ezzel a könyvvel, hogy minden olvasónak elsősorban az érzélemvilágát, az empátiáját, a szimpátiáját mozgassa meg, mert szerintem sokkal fontosabb az, hogy szeressünk valamit, a szívünkkel lássunk meg valamit, mint hogy felsoroljunk székelykapukat, gólyafészkeket

vagy éppen a kürtőskalácsot. Meg is írtam, hogy a Székelyföld nem csak kürtőskalács, székelykapu és gólyafészek, még akkor sem, ha ezek nagyon szép kis motívumok.

– *Ugyanakkor Székelyország múltja nagyon sajátos fénytörésben, de nagyon élvezetesen szerepel minden szék történeténél...*

– Nem lehetett kikerülni a székelység származását. Az egyik legvitatottabb kérdés ez. 2016-ban jelent meg a háromkötetes *Székelyföld története* [Egyed Ákos főszerk. Székelyudvarhely, Haáz Rezső Múzeum K., 2016] c. munka, amelyben két elméletet írtak le. Az egyik szerint valamivel később csatlakozott, talán Levédiában a székelység a magyarsághoz, mások azt mondják, hogy mindig is magyar volt a székely. Ez a két elmélet. De szeretném a kedvenc történészemet idézni – ki lehetne más, mint László Gyula? –, aki azt mondta, hogy Európában nincs egyetlen nép, amelynek a történelmét, főleg a származását és az eredetét teljesen tisztázták volna. Tisztázhatatlan a magyarság története is teljes egészében, a székelységnek pedig mindig volt egy kis különállása. Hogyha a jelenkori állapotát és helyzetét vesszük alapul, akkor azt mondhatjuk, hogy a Székelyföldnek van földje, amit országnak lehet nevezni, van zászlaja, van szent hegye: a Hargita, van himnusza, van indulója és van zsoltára is, hiszen a Szivárvány havasán az igazi székely zsoltár.

De ez a kis különállás nem azt jelenti, hogy leszakadt volna a nemzetestről. Éppen most zajlik az a csodálatos folyamat a történelemben – mert történelmet élünk minden pillanatban –, hogy egyesül a székelység a magyar nemzettesttel, jobban összeforr, mint ahogy eddig volt: a kettős állampolgárság, a közös intézmények, az iskolák, a pártok, a kulturális összefonódás révén. A székely annyiban különbözik a többi magyar vidéktől vagy a magyar vidékek lakóitól, hogy egy kicsit magyarabb a magyarnál. Ennyit talán szabad mondanom – némi elfogultsággal...

Az én számomra székelynek lenni kegyelmi állapot. Ezt nehéz megmagyarázni. A kegyelmi állapotban éppen annyi a pozitív tartalom, mint a negatív, benne van az emelkedettség, benne van a szertartás, benne van a mitológia vagy a mítosz – és benne van a szenvedés is. De nem vagyok szenvedéspárti, nem akarom hallani azt sem, hogy „maroknyi székely porlik, mint a szikla”. Nem akarunk elporladni! Ellenkezőleg! Pompálkodni akarunk, hogy ismét idézzem Orbán Balázs csodálatos kifejezését.

– *Ezért Székelyországnak nemcsak a múltja szerepel ebben a könyvben, hanem a vágyott jövője is, miközben a múltjából táplálkozó kincsei, imái, énekei, balládái is helyet kapnak benne.*

– Székelyország területéről szólva sorra vettem a folyókat, a híres öt folyót, a hegyeket és a székek egyéb földrajzi szépségeit. Valamilyen különleges, szép harmóniában, összhangban van az ember által épített sok csoda: a templomok, várak, vártemplomok, a székelykapuk – és a földrajzi szépségek. A hegyormok, az erdőségek, a hatalmas nagy rengeteg, ahol Ábel őrizte a banknak a fáját, hogy Tamásit is megidézzük. Ez a kegyelmi állapot így áll össze. Földrajzból, történelemből, néprajzból. Ebben a könyvben nagyon sok népdalszöveget, balladaszöveget idézek, és ha már itt tartunk, elmondom, hogy talán még a világirodalomban is ritka mozzanat vagy ritka kép, ahogyan elindul a mennyek országából egy csodálatos lány, *Júlia szép leány*, szedi a búzavirágot, illetve elindul az égből a bárány és felviszi őt. Tehát létrejön a mennyország, tágabban az ég és a föld között a kapcsolat egy gyönyörű ösvényen. Párját ritkító szépség ez.

– *Mint Székelyország maga.*

– Igen. Amely még létezik, és reméljük, hogy létezni is fog. Természetesen foglalkoztam azzal is a könyvben, foglalkoztatott a gondolat, hogy mi történik majd velünk, mi fog történni a székelységgel. Jóslásokba nem bocsátkoztam, mert az tudománytalan lenne. Felsoroltam – főleg a befejező részben – azokat a tényeket, tényezőket, amelyek azt a reményt ébresztik bennünk, hogy a székelység nem fog elporladni. Egymillió székely él a földkerekségen. Mégpedig úgy, ahogyan Kányádi Sándor mondta: Szabófalvától San Franciscóig mindenhol élnek székelyek, de a tömbszékelység – illetve ott van még mindig Aranyosszék, amely kiszakadt a tömbből –, az az egymillió székely megmaradt s megmarad. Ennek a garanciája micsoda? A székelység alapvető tulajdonságai: a nyakasság, az akaratosság, a szívósság, a munkaszeretet, a kitartás, amit szoktak úgy is emlegetni, hogy a jég hátán is megél. Reméljük, hogy nem csak jeget kapunk alulról, felülről...

Hegedűs Imre János: Székelyország. Szerelmes földrajz. Magyar Napló Kiadó, Budapest, 2017